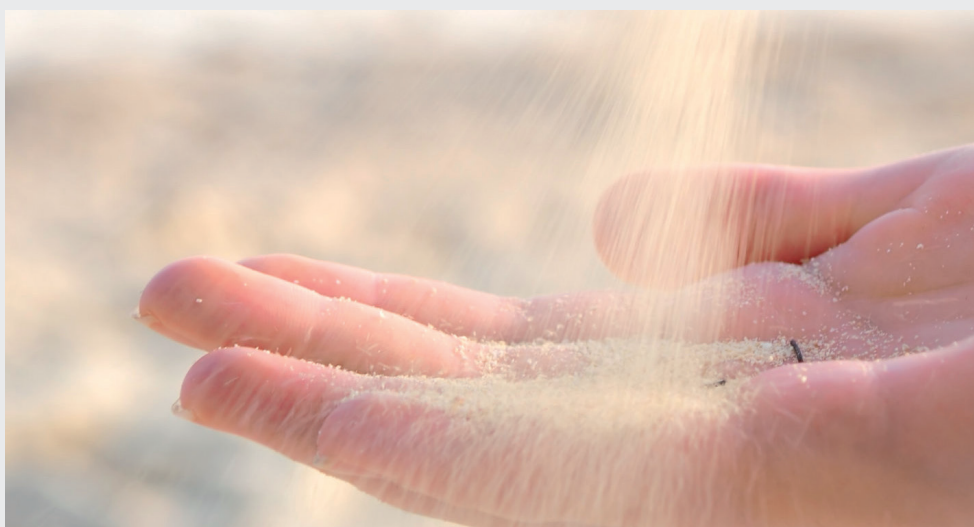

SOCIALFONDEN I SIFFROR

– projektens deltagare och nytta

En samproduktion mellan Svenska ESF-rådet och
Processtödet för strategisk påverkan och lärande i Socialfonden

Svenska
ESF-rådet

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

SOCIALFONDEN I SIFFROR

Projektens deltagare och nytta

Denna rapport är framtagen i samverkan mellan Svenska ESF-rådet och Processtödet för strategisk påverkan och lärande i Socialfonden (SPeL). Från Svenska ESF-rådet har Lennart Thörn, Sven Jansson och Max Wallenberg skrivit kapitel 1, och i övrigt bidragit med viktiga synpunkter på helheten. Kapitel 2 bygger på Statistiska Centralbyråns (SCB) statistik som Cecilia Hertzman har sammanställt och beskrivit. Kapitel 3 har skrivits av frilansjournalist Anna-Karin Florén med bidrag från Lennart Svensson och Andreas Eriksson från SPeL. Lennart Svensson är författare till kapitel 4 och 5. Redaktör har varit Andreas Eriksson.

Svenska
ESF-rådet

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

© 2010 APeL AB och författarna

APeL Forskning och utveckling
Tempelbacksvägen 4
711 31 Lindesberg
www.apel-fou.se

Tryck: Elanders, 2010
Formgivning och sättning: Informationsavdelningen, Högskolan i Halmstad

INLEDANDE ORD

Hur kan man bedöma nyttan med och värdet av Socialfondens arbete i Sverige så här långt? I denna rapport redovisas statistik och exempel. Det finns ett stort antal andra dokument – i form av utvärderingar och rapporter – som kan och bör utgöra en del av underlaget för en sådan bedömning.

Frågan är från vilka utgångspunkter och ur vilket perspektiv en sådan bedömning kan göras? Att mäta effekter av projekt och projektverksamhet är inte alltid så lätt. Det finns många olika och ofta motstridiga sätt att göra det på. Ett sätt är att leverera resultat löpande. Ett annat sätt är att mäta/utvärdera resultat och effekter när ett projekt och program är avslutat. Ett tredje sätt är att mäta/utvärdera och jämföra resultaten med liknande åtgärder med hjälp av kontrollgrupper. Oavsett vilka metoder som väljs, så har Socialfonden denna programperiod ett större krav på sig att visa på resultat och effekter löpande. Denna rapport ska ses som en viktig del i detta arbete med att synliggöra vad vi har åstadkommit så här långt.

För att bli mer konkreta kan vi översätta resonemanget ovan om nyttan med ett projekt till de två programområdena. Inom programområde 1 (PO 1), kompetensutveckling för anställda, handlar utfallet oftast om deltagande i utbildning och deltagarnas upplevelse av insatserna. Det går relativt lätt att redovisa hur många som deltagit och hur många som är nöjda med aktiviteterna. Att delta i en utbildning är dock ingen garanti för ett lärande som leder till resultat. För att man ska kunna tala om ett resultat av en utbildning ska en individ ha lärt sig något – inte bara teoretiskt, utan också något som hon/han kan tillämpa, dvs. individen ska ha fått en ökad kompetens. Ett lärande är heller ingen garanti för långsiktiga effekter. Om deltagarna inte får använda sina kunskaper och om arbetsplatsen inte fungerar stödjande, så omsätts inte resultat (lärande) till långsiktiga effekter (dvs. en effektivare verksamhet). Idealt sett ska utbildning leda till lärande som ger vidgade och mer ansvarsfulla arbetsuppgifter, vilket i sin tur bidrar till att utveckla verksamheten så att den blir mer innovativ och konkurrenskraftig (en effekt).

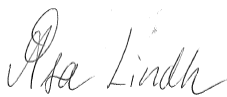
Motsvarande resonemang kan användas på programområde 2 (PO 2), dvs.

insatser för arbetslöshetsbekämpning och inkludering. Målgruppen är de som står längst ifrån arbetsmarknaden. Aktiviteterna i PO 2 kan handla om utbildning och olika stödinsatser till utsatta individer. Utfallet av aktiviteterna kan bedömas utifrån den andel som fullföljt programmet och hur många som är nöjda med insatserna. När det gäller resultat handlar det om faktisk nytta för deltagarna, bl.a. i termer av en ökad kompetens och anställningsbarhet, men även stärkta resurser – som ökat självförtroende och tillgång till nätverk. Långsiktiga effekter i detta sammanhang innebär att deltagarna har fått en fastare position på arbetsmarknaden, dvs. ett arbete, studier eller ett eget företagande.

Ett tredje sätt att mäta effekterna på är utifrån det som är Socialfondens viktigaste uppdrag i Sverige, nämligen att de nya metoder och angreppssätt som prövas och utvecklas i de olika projekten ska mångfaldigas och förverkligas på bred front i såväl arbetsmarknads-, som i arbetslivs- och regionalpolitiken.

Rapporten visar på ett antal utvecklingsområden som jag hoppas ska skapa diskussion och bidra till fortsatt utveckling som både ger kortsiktiga resultat och långsiktiga effekter.

Åsa Lindh

*Generaldirektör Svenska ESF-rådet
Stockholm, juni 2010*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

KAPITEL 1. FLER OCH BÄTTRE JOBB I EUROPA	7
Nära 1 500 projekt har beviljats stöd	7
Över 12 miljarder kronor under sju år	8
Socialfondens åtta regioner i Sverige	9
Socialfondens målgrupper i Sverige	9
KAPITEL 2. ESF-PROJEKTENS DELTAGARE OCH INRIKTNING	11
Jämn könsfördelning	11
Programområde 1	12
Medelåldern för en projektdeltagare är 43 år	12
Högre andel högutbildade än riksgenomsnittet	13
149 olika nationaliteter	16
När PO 1 ut till rätt regioner?	18
Vilka branscher kompetensutvecklar?	20
Vilken storlek har företagen som kompetensutvecklar?	22
Inkomstfördelning	23
Programområde 2	23
Endast var tionde har en högskoleutbildning	24
36 procent är utrikes födda	26
Flest deltagare från Östra Mellansverige	28
De flesta deltagarna kommer från arbetslöshet	28
Flest svenska deltagare bland ungdomarna	29
KAPITEL 3. ESF-PROJEKTENS NYTTA – FYRA EXEMPEL	31
IF Metalls projekt i Norrland blir nationella	31
Engagerade politiker säkrar långsiktighet	33
Stabila nätverk bygger på tillit	35
Bör projekt granskas med standardiserad utvärdering?	37

KAPITEL 4. VAD HAR SOCIALFONDEN BIDRAGIT MED?	39
En utgångspunkt för bedömningen	39
Om aktiviteter och utfall	40
Om utfall kontra nytta	41
Om resultat	42
Om långsiktiga effekter	43
KAPITEL 5. VAD KAN VI LÄRA FÖR FRAMTIDEN?	45
BILAGOR	

KAPITEL 1.

FLER OCH BÄTTRE JOBB I EUROPA

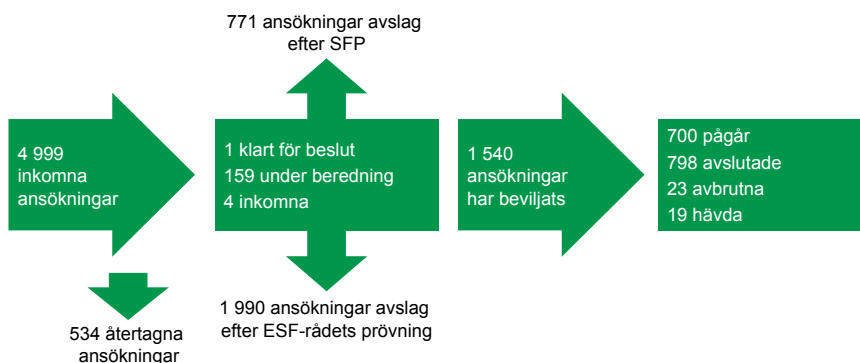
Europeiska socialfonden är EU:s viktigaste verktyg för att skapa fler och bättre jobb i Europa. Fonden är lika gammal som EU och instiftades år 1957. Då som nu är målet att minska skillnader i välbefinnande och levnadsstandard mellan EU:s medlemsländer.

Under perioden 2007–2013 uppgår Socialfondens budget till ungefär 750 miljarder kronor runtom i Europa. Sverige har tilldelats 6,2 miljarder kronor och kommer att bidra med minst lika mycket i svensk offentlig medfinansiering. Svenska ESF-rådet räknar med att fördela detta belopp mellan cirka 4 000 projekt med minst 315 000 deltagare.

Arbetet är uppdelat i två olika programområden. Inom PO 1 kan man söka stöd för projekt som ger bättre förutsättningar för anställda kvinnor och män (egna företagare, medarbetare eller chefer) att möta framtidens arbetsliv. Inom PO 2 kan man söka stöd för projekt som vänder sig till personer som drabbats av arbetslöshet och står långt ifrån arbetsmarknaden. Genom att medverka i något av projekten ska deltagarna öka sina möjligheter att komma in och stanna kvar på arbetsmarknaden.

Nära 1 500 projekt har beviljats stöd

Under år 2008 beviljades stöd till de första projekten och till och med maj 2010 har 1 498 projekt beviljats stöd. När en ansökan inkommer gör Svenska ESF-rådet en prövning om ansökan uppfyller de formella kraven som gäller för projekten och de specifika kraven kopplade till den omgång ansökan avser. De projekt som godkänns efter denna prövning lämnas vidare till struktur-fondspartnerskapet i respektive region som gör den slutliga prioriteringen av vilka projekt som beviljas. Totalt har 5 000 ansökningar inkommit och figur 1 visar vad som har hänt med dem.

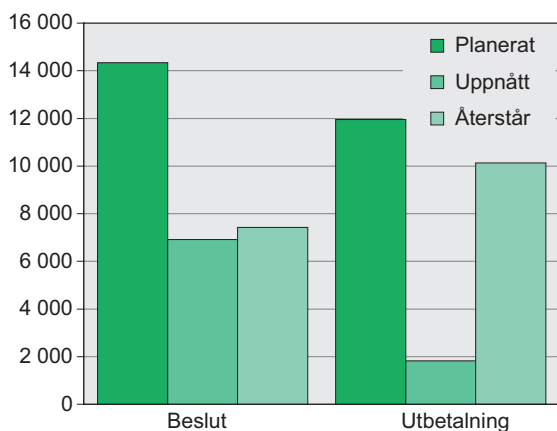

Figur 1. Antal inkomna ansökningar och vad som har hänt med dem.
SFP = Strukturfondspartnerskapet.

Som framgår av figur 1 har nära 800 projekt avslagits efter prioritering av strukturfondspartnerskapen; merparten av dem har avslagits till följd av att hela beslutsutrymmet för ansökningsomgången har utnyttjats¹. 798 projekt har avslutats, av dem är 759 förprojekteringar och 39 genomförandeprojekt.

Över 12 miljarder kronor under sju år

Som framgått ovan är den totala ramen för Socialfonden minst 12,4 miljarder kronor under perioden 2007–2013. Av dessa är 0,5 miljarder avsatta för adminis-

Figur 2. Beslutade och utbetalade belopp, miljoner kronor.

tration och resterande del till projektverksamhet.

Eftersom projekten endast i undantagsfall förbrukar hela det beviljade stödet måste Svenska ESF-rådet bevilja mer medel än den totala ramen för programmet. För närvarande beräknas 20 procents överin-teckning krävas för att kunna återsöka samtliga medel från EU.

¹ För varje ansökningsomgång lyser Svenska ESF-rådet ut ett visst belopp som inte kan överskridas.

Figur 2 visar hur mycket ESF-medel och nationell medfinansiering som måste beviljas till projekt för att kunna utbetala och återsöka hela stödet från EU.

Nära hälften av de beslut som krävs är fattade för att uppnå målsättningen att återsöka samtliga medel. För PO 1 utbetalar ESF-rådet både stödet från EU och den svenska medfinansieringen. I PO 2 utbetalar ESF-rådet stödet från EU medan medfinansieringen kommer från andra offentliga finansierare.

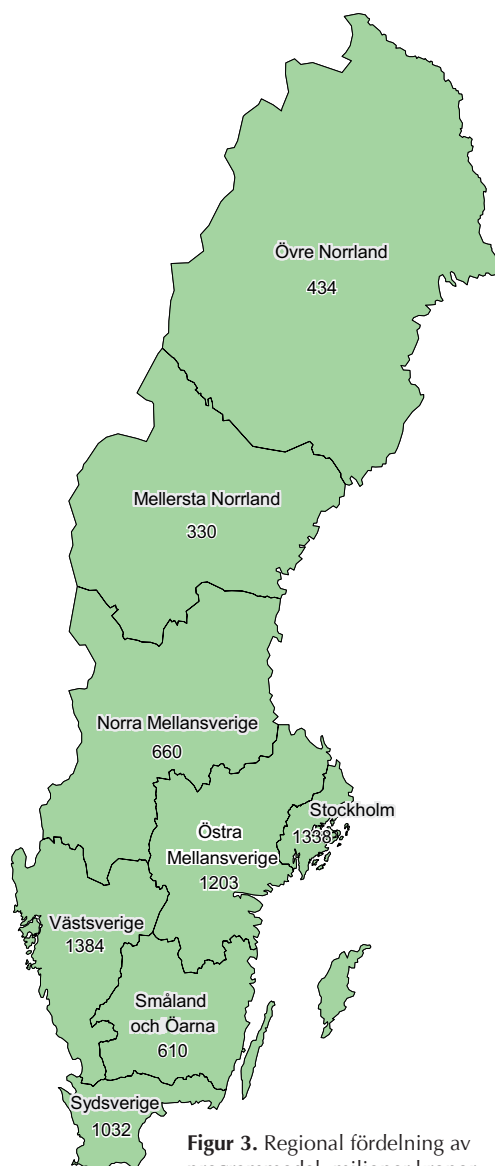
1,8 miljarder kronor är utbetalat/godkänt av totalt nära 12 miljarder kronor, vilket motsvarar 15 procent. Utgiftsdeklarationer får lämnas till EU till och med 2015 vilket även möjliggör utbetalningar till projekt detta år.

Socialfondens åtta regioner i Sverige

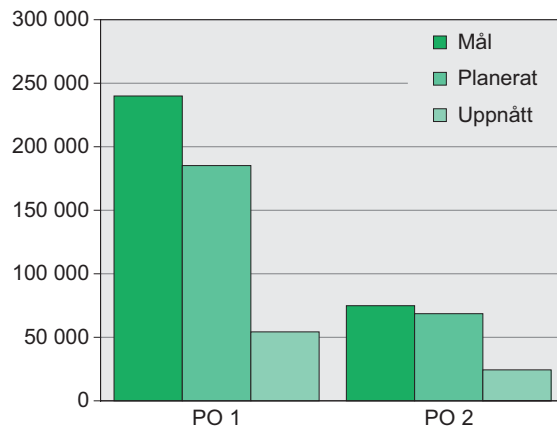
Programmedlen fördelas ut till de åtta regioner som ansvarar för genomförandet enligt en fördelningsmodell. 777 miljoner kronor (10 procent) av programmedlen är reserverade för nationella projekt. Figur 3 visar tilldelningen per region.

Socialfondens målgrupper i Sverige

I det svenska programmet för Socialfonden finns mål för antalet deltagare i respektive programområde.

Figur 3. Regional fördelning av programmedel, miljoner kronor.

Figur 4. Programmens deltagarmål, planerade och redovisade deltagare.

För PO 1 är det planerade deltagarantalet i beviljade och avslutade projekt 185 000, vilket motsvarar 77 procent av programmets mål. Det beviljade ESF-stödet per planerad deltagare, exklusive nationell medfinansiering, är 8 400 kronor. Tar man hänsyn till att antalet deltagare på samma sätt som förbrukningen av ekonomiska medel inte fullt ut når upp till beslutet motsvarar detta drygt 60 procent vilket är något mer än de beviljade medlen (51 %). Antalet redovisade deltagare motsvarar 22 procent av programmålet.

För PO 2 uppgår det planerade deltagarantalet till nära 69 000 eller 92 procent och det beviljade ESF-stödet per planerad deltagare är 55 900 kronor. Med hänsyn tagen till överskattning av antalet deltagare motsvarar det planerade deltagarantalet 73 procent av målet vilket är klart mer än andelen beviljat stöd (48 %). Det redovisade deltagarantalet uppgår till 32 procent av programmålet.

KAPITEL 2. ESF-PROJEKTENS DELTAGARE OCH INRIKTNING

I detta kapitel redovisar Statistiska centralbyrån, SCB, vilka som deltar i pågående Socialfondsprojekt och vad som är utmärkande för de personerna. Uppgifterna baseras på de personer som deltar, eller har deltagit, i något av de olika genomförandeprojekten t.o.m. april 2010. Mer fakta om statistiken ges i bilaga 1. I kapitlet berörs Socialfondens kvantifierade mål och indikatorer, men det innehåller ingen fullständig genomgång. I bilaga 2 finns en uppräknings av samtliga kvantifierade mål och indikatorer i Socialfondsprogrammet samt hänvisningar till vidare läsning.

Jämn könsfördelning

Av de drygt 82 000 personer som har deltagit i något av de olika genomförandeprojekten är 50,7 procent kvinnor i PO 1 och 47,2 procent i PO 2. Båda programområdena uppvisar därmed marginella könsskillnader i antal deltagare.

Tabell 1. Antal personer som deltagit i Socialfondens projekt.

	Programområde 1		Programområde 2	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Män	27 797	48,9	13 162	52,2
Kvinnor	28 840	50,7	11 904	47,2
Uppgift saknas	259	0,5	167	0,7
Totalt	56 896	100	25 233	100

I den följande genomgången kommer uppgifter om PO 1 och PO 2 att redovisas var för sig.

Programområde 1

Inom PO 1 är den helt dominerande inriktningen mot kompetensutveckling för att utvecklas i takt med arbetslivets krav, det gäller både kvinnor och män. En något större andel kvinnor deltar i projekt inriktade mot diskriminering och likabehandling jämfört med männen.

Tabell 2. Procentuell fördelning av antalet deltagare efter PO 1:s inriktningar.

	Män	Kvinnor
Kompetensutveckling för att utvecklas i takt med arbetslivets krav	91	87
Motverka diskriminering och främja likabehandling	6	10
Förebygga långtidssjukskrivningar	2	4
Totalt	100	100

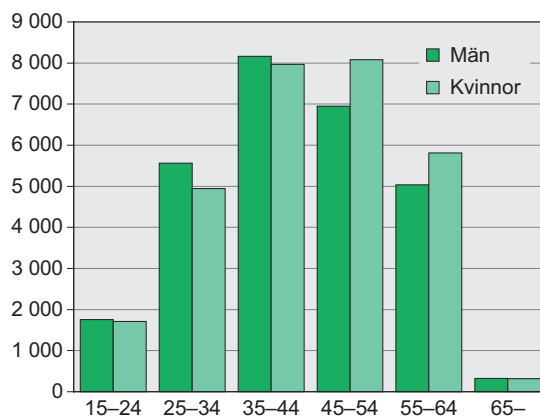
I knappt hälften av de projekt som startats hittills är könsfördelningen jämn. Resterande projekt är antingen mansdominerade, 32 procent, eller kvinnodominerade, 23 procent. Med dominans menas att minst 75 procent av deltagarna tillhör endera könet.

Tabell 3. Antal projekt med mans- respektive kvinnodominans.

	Antal projekt
Mansdominerade	93
Kvinnodominerade	67
Övriga	125
Totalt	285

Medelåldern för en projektdeltagare är 43 år

I slutet av år 2008 var medelåldern i befolkningen (16–64 år) 40 år. För deltagarna i PO 1 var medelåldern vid deltagarnas projektstart 43 år. Bland männen var medelåldern knappt 43 år och bland kvinnorna knappt 44 år.

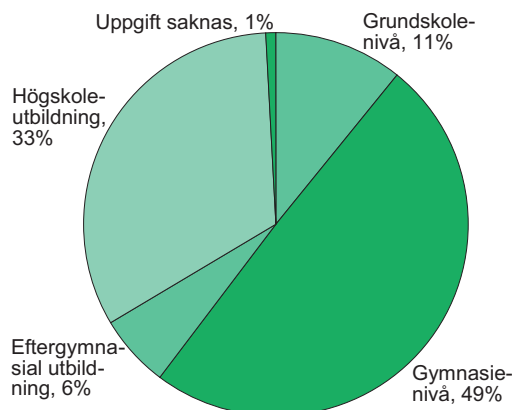
Figur 5. Antal deltagare i PO 1 uppdelat på ålder och kön.

De flesta av deltagarna är i åldrarna 35–54 år. Det verkar vara så att ju äldre deltagarna är desto fler kvinnor. Fram till åldersgruppen 35–44 år dominerar männen och därefter kvinnorna.

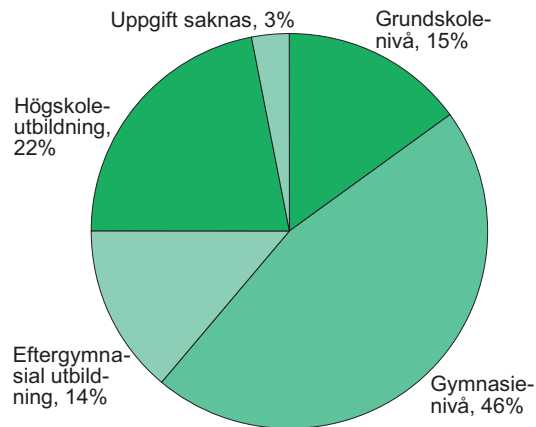
Det finns också ett antal deltagare som tillhör den allra äldsta åldersgruppen (65+), närmare bestämt 650 personer, varav hälften är kvinnor. Det finns inga speciella karaktäristika som utmärker dem från övriga deltagare annat än ålder. De är jämt spridda över regioner, projekt och branscher.

Högre andel högutbildade än riksgenomsnittet

Inom PO 1 återfinns de med högst utbildning, var tredje deltagare har minst högskoleutbildning. Endast var tionde deltagare har högsta utbildningsnivå grundskola.

Figur 6. Antalet deltagare i PO 1 fördelat efter högsta utbildningsnivå.

Figur 7. Utbildningsnivå i Sverige totalt, ålder 25–64 år.

Jämfört med hela befolkningen (åldrarna 25–64 år), där riksgenomsnittet är 22 procent högskoleutbildade, kan man se att det är en stor andel högutbildade som fått stöd via PO 1. Slår man däremot ihop gruppen högskoleutbildade med gruppen eftergymnasialt utbildade blir siffrorna i stort sett lika, 39 procent för PO 1:s deltagare jämfört med 36 procent för befolkningen som helhet. Det visar på att det är en större andel med högskoleutbildning längre än 3 år bland personerna i projekten.

Tittar man vidare kan noteras att av de högskoleutbildade är det kvinnorna som dominerar med 64 procent. Det är likadant i samtliga åldersgrupper men den största skillnaden mellan män och kvinnor finner man i gruppen 45–54 år där 68 procent av de högutbildade är kvinnor. Lägst andel återfinns i åldersgruppen 65+.

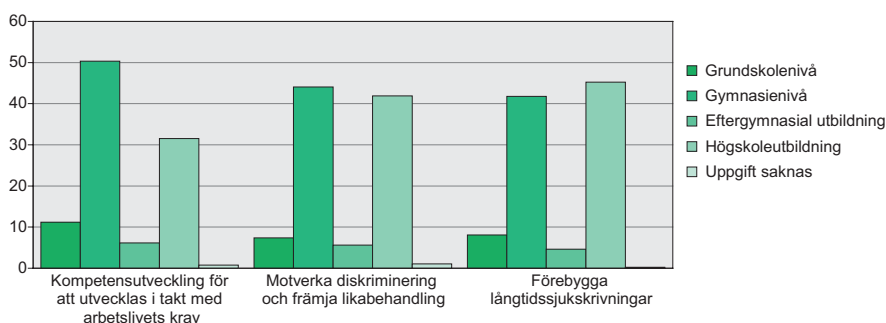
Männen dominerar däremot bland de med högst grundskoleutbildning, ca 61 procent.

Tabell 4. Utbildningsnivå efter ålder och kön för deltagarna i PO 1.

Ålder	Kön	Grund- skolenivå	Gymnasie- nivå	Efter- gymnasial utbildning	Högskole- utbildning	Uppgift saknas ²
Samtliga	Totalt	6 152	28 202	3 451	18 640	451
	Män	3 753	15 289	1 999	6 642	114
	Kvinnor	2 399	12 913	1 452	11 998	78
15–24	Totalt	701	2 391	203	137	54
	Män	378	1 261	54	47	19
	Kvinnor	323	1 130	149	90	19
25–34	Totalt	827	5 267	535	3 805	106
	Män	546	3 240	250	1 477	48
	Kvinnor	281	2 027	285	2 328	24
35–44	Totalt	961	8 506	1 150	5 480	95
	Män	565	4 875	705	2 000	18
	Kvinnor	396	3 631	445	3 480	18
45–54	Totalt	1 635	7 426	985	4 957	107
	Män	1 019	3 717	616	1 581	19
	Kvinnor	616	3 709	369	3 376	13
55–64	Totalt	1 902	4 378	547	4 014	67
	Män	1 166	2 076	361	1 429	19
	Kvinnor	736	2 302	186	2 585	2
65–	Totalt	126	234	31	247	12
	Män	79	120	13	108	4
	Kvinnor	47	114	18	139	2

Inom PO 1:s olika programinriktningar är det främst personer med antingen gymnasieutbildning eller högskoleutbildning som dominerar. I kompetensutvecklingsinriktningen är det personer med gymnasieutbildning som är vanligast medan det i gruppen förebyggande av långtidssjukskrivningar finns ett visst överskott av högskoleutbildade.

² I kolumnen "Uppgift saknas" och på samtliga totalrader är även uppgifter där könsuppdelning saknas inkluderade.

Figur 8. Utbildningsnivå efter inriktning i PO 1.

149 olika nationaliteter

Nästan 200 olika medborgarskap finns representerade i Sverige. Bland deltagarna i Socialfonden finns 165 nationaliteter representerade, varav 149 inom PO 1. Vid utgången av 2008 var andelen utrikes födda 14 procent av Sveriges befolkning. Samma förhållande gäller för deltagarna i PO 1, knappa 14 procent är utrikes födda. För befolkningen som helhet har de flesta utrikes födda, nära 60 procent, ett ursprung i Europa. Det vanligaste födelselandet är Finland. En sjundedel av de utrikes födda kommer ursprungligen därifrån. Det näst största födelselandet är Irak följt av forna Jugoslavien. Topp tre när det gäller deltagarna i PO 1 är:

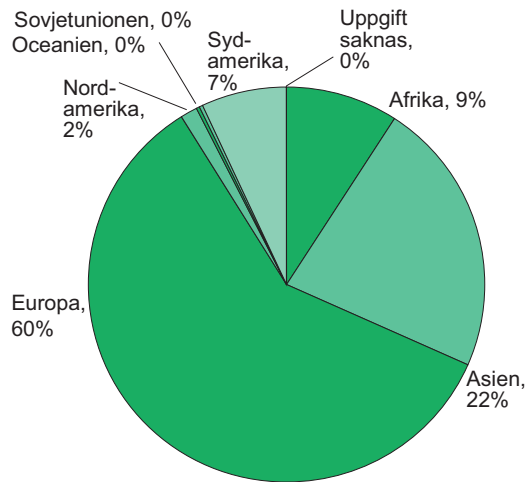
- Finland – 2,8 procent av deltagarna
- Bosnien-Hercegovina – 1,1 procent av deltagarna
- forna Jugoslavien – 0,8 procent av deltagarna

Tabell 5. Antal deltagare i PO 1 fördelade efter ursprung och kön.

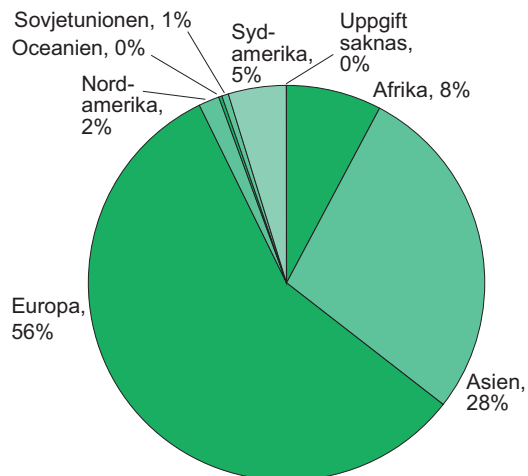
	Antal		Andel	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
PERSON MED UTLÄNDSK BAKGRUND				
Utrikes född	3 854	3 966	6,8	7,0
Inrikes född med två utrikes födda föräldrar	973	843	1,7	1,5
PERSON MED SVENSK BAKGRUND				
Inrikes född med en utrikes och en inrikes född förälder	1 979	2 026	3,5	3,6
Inrikes född med två inrikes födda föräldrar	20 965	21 977	37,0	38,8
UPPGIFT SAKNAS	26	28	0,0	0,0

Det är i stort sett ingen skillnad mellan kvinnor och män när det gäller utländsk bakgrund, antalet är ungefär lika stort.

De helt dominerande världsdelarna är Europa och Asien med drygt 80 procent av alla med utländsk bakgrund. Det är samma mönster som går att utläsa när man jämför med hela befolkningen. Även här är det Europa och Asien som är vanligast.

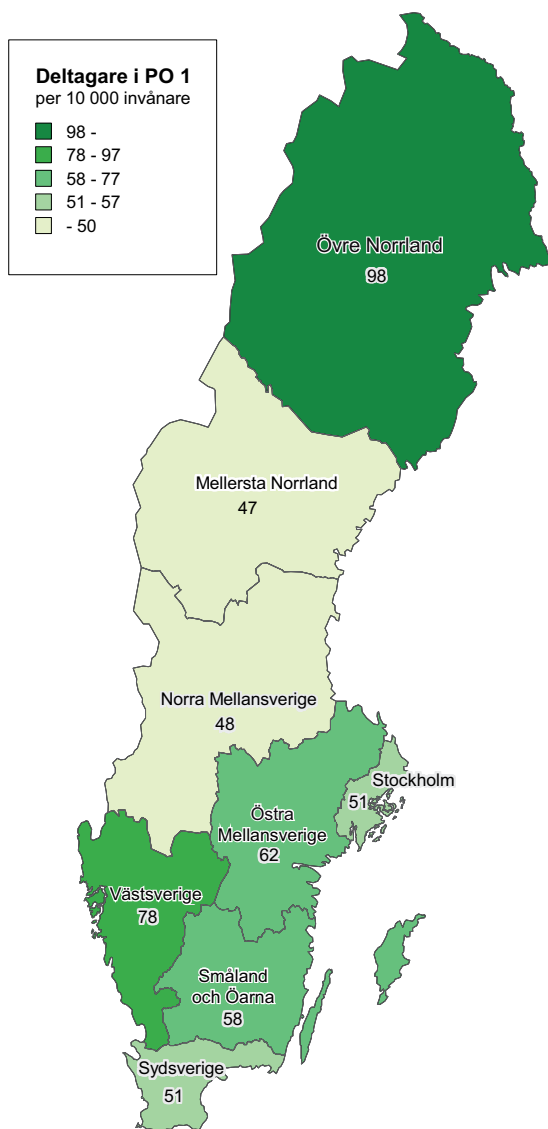
Figur 9. Andel deltagare med utländsk bakgrund efter världsdel, PO 1.

Figur 10. Andel med utländsk bakgrund den 31 december 2008 efter världsdel, riket totalt.

När PO 1 ut till rätt regioner?

PO 1 är bland annat tänkt att stödja personer i regioner som drabbats av företagsnedläggningar och varsel. I samband med finanskrisen blev Socialfonden ett viktigt medel för att undvika att varslade sades upp. Därför är det intressant att jämföra deltagarantalet med antalet varsel.

Figur 11. Deltagare per region jämfört med totalbefolkningen.

I jämförelse med befolkningen är antalet deltagare störst i Övre Norrland följt av Västsverige.

Tabell 6. Andel deltagare i PO 1 respektive andel varsel i riket per region 2008 t.o.m. april 2010. Källa: Uppgifterna är hämtade från Arbetsförmedlingen, www.arbetsformedlingen.se.

	Andel deltagare	Andel varsel
Stockholm	18	20
Östra Mellansverige	17	16
Småland och Öarna	8	10
Sydsverige	12	13
Västsverige	26	22
Norra Mellansverige	7	9
Mellersta Norrland	3	5
Övre Norrland	9	5
Totalt	100	100

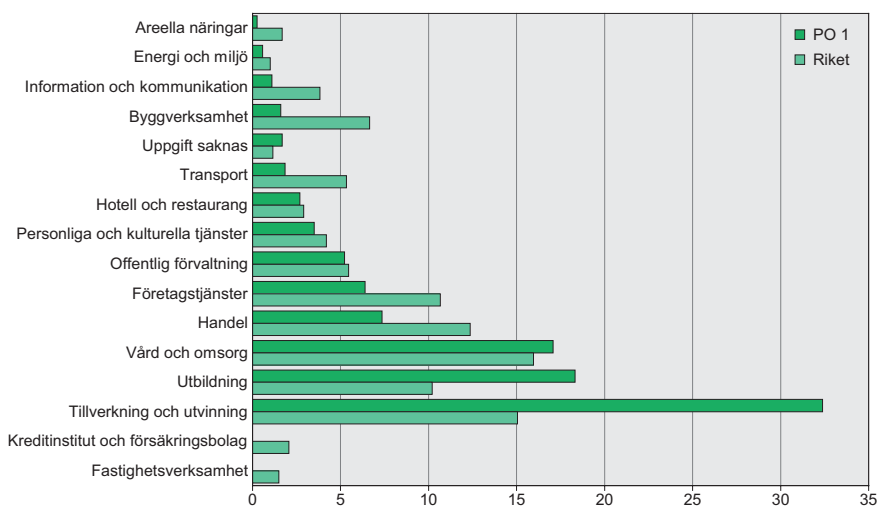
Tittar man däremot enbart på antalet deltagare utan att sätta det i relation till befolkningen i regionen så kommer en dryg fjärdedel av alla deltagare från Västsverige. Det är också den region som haft störst andel varsel under perioden januari 2008 – april 2010. Gör man däremot en uppdelning på kvinnor och män ser man att mönstret för männen är något annorlunda. Här är det istället Östra Mellansverige som flest deltagare kommer ifrån, tätt följt av Västsverige och Stockholm.

Tabell 7. Andel deltagare per region uppdelat på kön.

	Män	Kvinnor
Stockholm	10	9
Östra Mellansverige	11	6
Småland och Öarna	4	4
Sydsverige	6	7
Västsverige	10	16
Norra Mellansverige	4	3
Mellersta Norrland	2	2
Övre Norrland	4	5
Totalt	49	51

Vilka branscher kompetensutvecklar?

Slående för deltagarna inom PO 1 är att de finns representerade i nästan samtliga branscher, det är bara inom Fastighetsverksamhet samt Kreditinstitut och försäkringsbolag som det inte finns några projekt. Inom PO 1 är det dock en överrepresentation inom Tillverkning och utvinning, Handel samt Vård och omsorg om man jämför med riket. Tillverkning och utvinning utmärker sig dock jämfört med de övriga två då hela 32 procent av deltagarna finns där jämfört med ca 15 procent för riket. Övriga branscher är underrepresenterade.

Figur 12. Andel deltagare uppdelat efter branschtillhörighet.

Det är framförallt männen som finns inom Tillverkning och utvinning, drygt en fjärdedel av samtliga män tillhör den branschen. Bland kvinnorna dominerar Vård och omsorg samt Utbildning. Läger man ihop dessa båda kommer man lite drygt upp i samma nivå som branschen Tillverkning och utvinning för männen.

Tabell 8. Fördelning per kön på olika branschgrupper.

	Män	Kvinnor	Totalt
Tillverkning och utvinning	26,2	6,2	32,4
Utbildning	4,5	13,8	18,3
Vård och omsorg	2,9	14,1	17,1
Handel	3,1	4,3	7,4
Företagstjänster	3,1	3,3	6,4
Offentlig förvaltning	2,2	3,1	5,2
Personliga och kulturella tjänster	1,2	2,3	3,5
Hotell och restaurang	1,0	1,7	2,7
Transport	1,4	0,4	1,8
Byggverksamhet	1,4	0,2	1,6
Information och kommunikation	0,7	0,4	1,1
Energi och miljö	0,4	0,2	0,6
Areella näringar	0,2	0,1	0,3
Uppgift saknas	0,6	0,7	1,7
Totalt	48,9	50,7	100

I totalen ingår även de personer där uppgift om kön saknas (se bilaga 1).

De flesta deltagare finns i projekt som bedrivs inom den privata sektorn.

När det kommer till yrkesgrupper finns de flesta deltagarna inom Service- omsorgs- och försäljningsarbete följt av Process- och maskinoperatörsarbete, transportarbete. Den första gruppen är helt kvinnodominerad och den andra är helt mansdominerad med ca 80 procent av deltagandet. För kvinnorna kommer arbete som kräver teoretisk specialistkompetens som god tvåa medan det för männen är yrkesgruppen hantverksarbete inom byggverksamhet och tillverkning.

Tabell 9. Andelen deltagare fördelat på sektor.

	Procent
Privat sektor	57
Offentlig sektor	38
Ideell sektor	3
Ekonomisk förening	1
Uppgift saknas	2
Totalt	100

Jämfört med befolkningen i stort kan man se att framförallt de kvinnor som deltar i PO 1 har

yrken som kräver en hög utbildning. Det är betydligt fler kvinnor än män som har arbeten som kräver teoretisk specialistkompetens både jämfört med männen inom PO 1 och befolkningen som helhet. Även när det gäller ledningsarbete utmärker sig kvinnorna inom PO 1 jämfört med befolkningen.

Tabell 10. Andel deltagare efter yrkesområde jämfört med befolkningen i riket.

	Deltagare i PO 1		Befolkningen 16–64 år	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Service-, omsorgs- och försäljningsarbete	19	81	24	76
Process- och maskinoperatörsarbete, transportarbete	81	19	84	16
Arbete som kräver teoretisk specialistkompetens	37	63	47	53
Arbete som kräver kortare högskoleutbildning	47	53	47	53
Ledningsarbete	55	45	68	32
Hantverksarbete inom byggverksamhet och tillverkning	92	8	95	5
Kontors- och kundservicearbete	28	72	32	68
Arbete utan krav på särskild yrkesutbildning	45	55	46	54
Arbete inom jordbruk, trädgård, skogsbruk och fiske	66	34	73	27
Militärt arbete	100	0	95	5
Uppgift saknas	51	49	60	40

Vilken storlek har företagen som kompetensutvecklar?

Tabell 11. Antal deltagare i PO 1 fördelat på arbetsställets storlek.

	Antal anställda							Uppgift saknas
	1–10	11–49	50–99	100–199	200–499	500–999	1000–	
Antal deltagare	7 609	14 839	8 213	8 406	4 918	3 374	6 763	2 774
Antal arbetsställen	4 286	3 429	1 298	814	402	130	103	365
Andelen av totala antalet sysselsatta i storleksgruppen, procent	0,75	1,25	1,38	1,78	1,29	1,78	1,95	1,27

Både antalet deltagare och antalet arbetsställen är flest i grupperna med arbetsställen upp till 99 anställda. Tittar man däremot på antalet deltagare i förhållande till det totala antalet sysselsatta i riket per storleksgrupp ser man att den största andelen finns bland arbetsställen med fler än 500 anställda. Klart lägst andel har de allra minsta arbetsställena.

Inkomstfördelning

Tabell 12. Förvärvsinkomst 2007 fördelat på kön, totalt PO 1 samt antalet sysselsatta i riket.

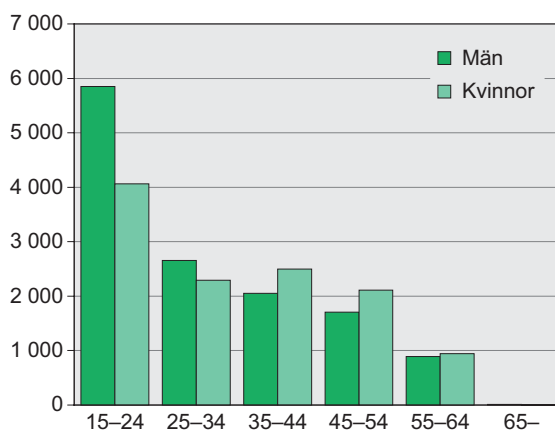
	Män	Kvinnor	Totalt	Riket
0–199 999	13	32	23	29
200 000–349 999	58	57	58	49
350 000–499 999	23	9	16	15
500 000–	5	2	4	7
Totalt	100	100	100	100

Fördelningen på inkomstklasser skiljer sig något mellan deltagarna i PO 1 och befolkningen som helhet. Bland de förvärvsarbetande i befolkningen finns en något högre andel i den lägsta inkomstklassen. Bland de med inkomster över 350 000 kronor är fördelningen ganska lika med ungefär 20 procent. Inom PO 1 är det framförallt männen som har de höga inkomsterna.

Programområde 2

I PO 2 är det en koncentration av unga deltagare i åldern 15–24 år. Sammanlagt är det 39 procent av det totala antalet som tillhör den åldersgruppen. Medelåldern är 33 år, knappt 32 år för männen och drygt 34 år för kvinnorna. Det stämmer väl överens med programbeskrivningen att bl.a. ge unga arbetslösa en möjlighet att komma ut i arbetslivet. Utmärkande för gruppen 15–24 år i PO 2 är att det är många fler män än kvinnor, i övriga åldersgrupper är könsfördelningen mer jämn. Precis som för PO 1 verkar det vara så att ju äldre deltagarna är desto fler kvinnor. Fram till åldersgruppen 25–34 år dominerar männen och därefter kvinnorna.

Av alla de 241 startade projekten inom PO 2 är det 22 procent

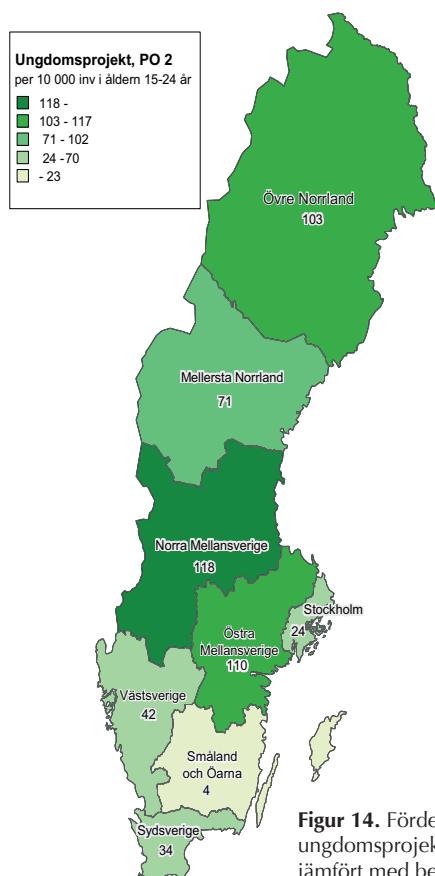
Figur 13. Antal deltagare i PO 2 uppdelat på ålder och kön.

som domineras av ungdomar, d.v.s. projekt där minst 75 procent av deltagarna är mellan 15 och 24 år.

Tabell 13. Antal projekt som domineras av ungdomar.

	<u>Antal projekt</u>
Ungdomsdominans	53
Övriga	188
Totalt	241

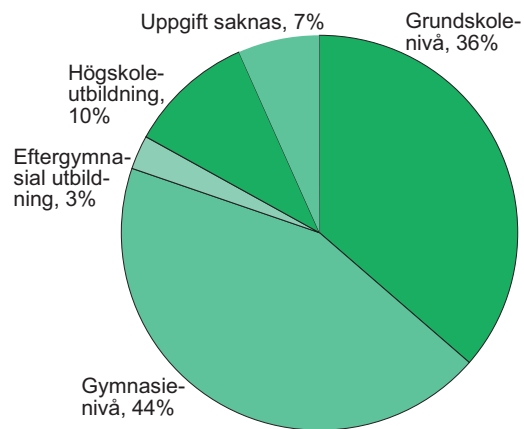
Ungdomsprojektens geografiska spridning visar att den högsta koncentrationen finns i Norra Mellansverige och den lägsta i Småland och Öarna.

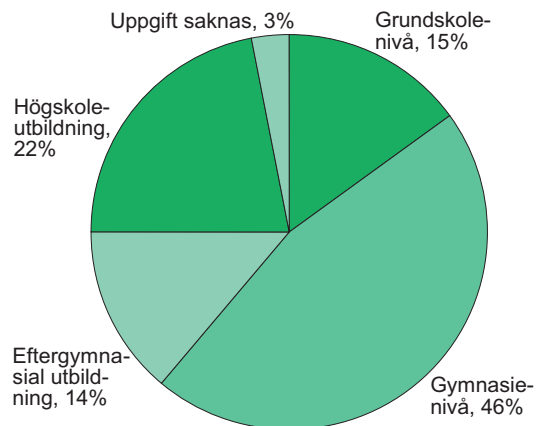
Endast var tionde har högskoleutbildning

Andelen högskoleutbildade i PO 2 är endast 10 procent. Här är det istället personer med högst grundskoleutbildning eller gymnasieutbildning som dominerar. Det är inte bara den stora koncentrationen av ungdomar som förklarar den låga andelen högskoleutbildade. Även det faktum att PO 2 vänder sig till personer som står långt från arbetsmarknaden kan vara en del i förklaringen.

Figur 14. Fördelning av ungdomsprojekten regionalt jämfört med befolkningen 15-24 år.

Figur 15. Utbildningsnivå bland deltagarna i PO 2.

Figur 16. Utbildningsnivå i Sverige totalt, ålder 25–64 år.

Tvärtemot mönstret i PO 1 är det här fler män än kvinnor som har en högskoleutbildning även om det är knappt – 51 respektive 49 procent.

Tabell 14. Utbildningsnivå efter ålder och kön för deltagarna i PO 2.

Ålder	Kön	Grund- skolenivå	Gymnasie- nivå	Efter- gymnasial utbildning	Högskole- utbildning	Uppgift saknas ³
Samtliga	Totalt	9 207	11 022	750	2 583	1 671
	Män	5 088	5 651	389	1 319	715
	Kvinnor	4 119	5 371	361	1 264	789
15–24	Totalt	4 814	4 300	102	77	674
	Män	2 902	2 533	51	41	321
	Kvinnor	1 912	1 767	51	36	295
25–34	Totalt	1 796	1 945	207	567	470
	Män	1 004	1 032	102	314	205
	Kvinnor	792	913	105	253	227
35–44	Totalt	1 260	2 008	198	796	313
	Män	558	857	101	411	126
	Kvinnor	702	1 151	97	385	162
45–54	Totalt	882	1 865	148	783	159
	Män	390	821	76	370	49
	Kvinnor	492	1 044	72	413	87
55–64	Totalt	452	894	95	359	42
	Män	233	402	59	182	13
	Kvinnor	219	492	36	177	17
65–	Totalt	... ⁴	...	...	...	...
	Män	...	...	...	...	...
	Kvinnor	...	...	...	...	...

36 procent är utrikes födda

Av samtliga deltagare i PO 2 är 36 procent utrikes födda, vilket är betydligt fler än motsvarande siffra för hela befolkningen, 14 procent. Här finns 156 olika nationaliteter representerade. De största länderna är:

- Irak – 9,4 procent av deltagarna
- Somalia – 3,3 procent av deltagarna
- forna Jugoslavien – 2,9 procent av deltagarna

³ I kolumnen "Uppgift saknas" och på samtliga totalrader är även uppgifter där könsuppdelning saknas inkluderade.

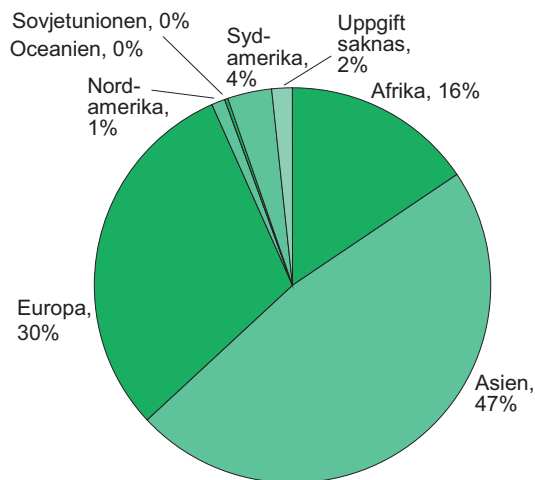
⁴ ... betyder att det är för få observationer för att det ska gå att redovisa.

Tabell 15. Antal deltagare i PO 2 fördelade efter ursprung och kön.

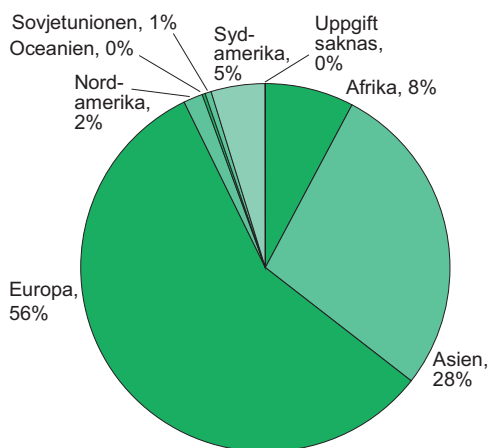
	Antal		Andel	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
PERSON MED UTLÄNDSK BAKGRUND				
Utrikes född	4 948	4 250	19,7	17,0
Inrikes född med två utrikes födda föräldrar	595	462	2,4	1,8
PERSON MED SVENSK BAKGRUND				
Inrikes född med en utrikes och en inrikes född förälder	993	826	4,0	3,3
Inrikes född med två inrikes födda föräldrar	6 338	6 058	25,3	24,2
UPPGIFT SAKNAS	288	308	1,1	1,2

Det är något större andel män som är utrikes födda.

Studerar man de personer som har utländsk bakgrund är det samma mönster som vi sett i PO 1. De flesta har en bakgrund i Asien eller Europa. Men andelen från Asien är mycket större i PO 2 jämfört med riket. Det är också en klart större andel som kommer från Afrika, 16 procent jämfört med 8 procent. Delar man upp deltagarna i män och kvinnor i PO 2 framgår att det bland männen finns många med afrikanskt och asiatiskt ursprung, 17 respektive 50 procent. Även om kvinnorna också är välrepresenterade från Afrika och Asien så är ändå andelen större med europeiskt ursprung jämfört med männen, 34 respektive 28 procent.

Figur 17. Andel deltagare med utländsk bakgrund efter världsdel, PO 2.

Figur 18. Andel med utländsk bakgrund den 31 december 2008 efter världsdel, riket totalt.

De flesta deltagare kommer från arbetslöshet

I stort sett samtliga deltagare i PO 2 befann sig antingen i arbetslöshet, sjukskrivning eller i någon form av åtgärd året innan de deltog i något projekt. De som deltog i ett projekt år 2008 har jämförts med vad för slags aktivitet man befann sig i under 2007. För deltagare som deltog i ett projekt år 2009 har motsvarande jämförelse gjorts med år 2008. För deltagare i projekt avseende 2010 finns inga jämförelsesiffror. En och samma person kan ingå i flera av aktiviteterna.

Den klart största gruppen är arbetslösa följt av personer i åtgärdsstudier⁵. Av de arbets-

Flest deltagare från Östra Mellansverige

De flesta deltagarna kommer från Östra Mellansverige, Syd-sverige och Västsverige. De regioner med minst antal deltagare är Stockholm och Mellersta Norrland. Jämför man däremot mot totalbefolkningen i regionen ser man att det är de nordligaste regionerna som dominerar. Allra störst är då Övre Norrland.

Figur 19. Deltagare per region jämfört med totalbefolkningen.

⁵ Med åtgärdsstudier menas studier beslutade av Arbetsförmedlingen som t.ex. jobb- och utvecklingsgarantin, lärlingsplats och arbetsmarknadsutbildning.

lösa är det 64 respektive 62 procent som varit arbetslösa mer än 90 dagar. Av de i åtgärdsstudier är det 51 respektive 61 procent som befunnit sig i åtgärd mer än 90 dagar. Det är egentligen bara i aktiviteten åtgärdssysselsättning där andelen i gruppen mer än 90 dagar minskat kraftigt, från 85 till 73 procent.

Tabell 16. Antal deltagare fördelade på olika aktiviteter.

	2008	2009
Sjukdagar	726	1 869
>90 dagar	458	1 216
Arbetslöshet	2 918	9 533
>90 dagar	1 878	5 893
Deltidsarbetslöshet	125	325
>90 dagar	50	131
Åtgärdsstudier	1 397	4 946
>90 dagar	717	3 051
Åtgärdssysselsättning	357	887
>90 dagar	305	661

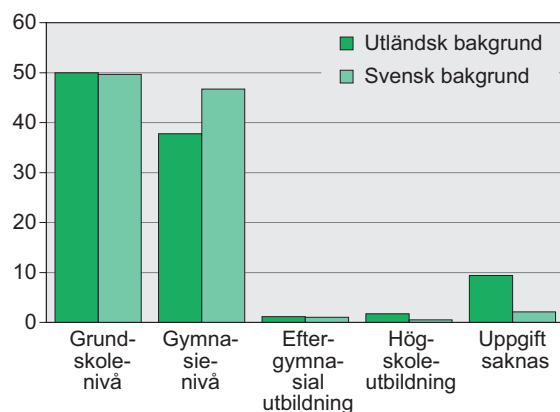
Flest deltagare bland ungdomarna

Gör man en djupdykning i åldersgruppen 15–24 år ser man att 39 procent av alla deltagare tillhör den gruppen. Det är framförallt personer med svensk bakgrund som finns bland ungdomarna. Men jämfört med riket är det en stor andel utrikes födda i PO 2, dryga 18 procent jämfört med 12 procent för samma åldersgrupp.

Tabell 17. Antal ungdomar fördelade efter ursprung och kön.

	Antal		Andel	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
PERSON MED UTLÄNDSK BAKGRUND				
Utrikes född	1 180	665	11,9	6,7
Inrikes född med två utrikes födda föräldrar	392	236	4,0	2,4
PERSON MED SVENSK BAKGRUND				
Inrikes född med en utrikes och en inrikes född förälder	592	406	6,0	4,1
Inrikes född med två inrikes födda föräldrar	3 571	2 633	36,0	26,6
UPPGIFT SAKNAS	113	121	1,1	1,2

Något fler bland de med svensk bakgrund har genomgått gymnasieutbildning. Däremot är det knappt 2 procent av de med utländsk bakgrund som genomgått högskoleutbildning. Motsvarande siffra är 0,5 procent för de med svensk bakgrund.

Figur 20. Antalet ungdomar fördelade efter utbildningsnivå och ursprung

Bland de unga är det också ett stort antal som befinner sig i arbetslöshet. Mer än hälften har varit arbetslösa i mer än 90 dagar. Det är också en stor grupp som befinner sig i åtgärdsstudier. Här har andelen som varit i åtgärd i mer än 90 dagar ändrat sig kraftigt från 2008 till 2009, 27 jämfört med 52 procent.

Tabell 18. Antal deltagare i åldersgruppen 15–24 år fördelade på olika aktiviteter före deltagande i PO 2.

	2008	2009
Sjukdagar	182	170
>90 dagar	41	42
Arbetslöshet	3 241	4 227
>90 dagar	1 721	2 421
Deltidsarbetslöshet	141	127
>90 dagar	50	36
Åtgärdsstudier	1 067	1 774
>90 dagar	293	923
Åtgärdssysselsättning	81	65
>90 dagar	58	43

KAPITEL 3.

ESF-PROJEKTENS NYTTA

– FYRA EXEMPEL

Som ett komplement till den övergripande bilden av vad Socialfondens medel går till, vill vi med detta kapitel ge fyra exempel från genomförandeprojekt. Texterna bygger på intervjuer med främst projektledare och fokus ligger på vad man kan säga om effekter när projekten befinner sig i genomförande.

IF Metalls projekt i Norrland blir nationella

När IF metall i Mellersta Norrland tog initiativ till Socialfondsprojekt i februari 2009 var förbundet en pionjär. Framgången väckte intresse vid Förbundskontoret som nu har gjort Socialfonden till en angelägenhet för landets alla avdelningar.

Cirka en procent av alla Socialfondsfinansierade projekt inom PO 1 initieras av anställda eller fackförbund. I Mellersta Norrland finns fem av dessa, som alla drivs av IF Metall.

Projekten vänder sig till småföretag som behöver kompetensutveckla sin personal. Närmare 1 200 personer på 35 företag har deltagit eller är deltagare i projekten.

Företagen har träffats tillsammans med facket och diskuterat vilken kompetensutveckling som är nödvändig för att företagen ska kunna växa och stå emot den globala konkurrensen.

Utifrån diskussionerna har projektet byggt en plattform med utbildningsarrangörer som gör det möjligt för de olika företagen att hålla gemensamma utbildningar för sin personal. Samarbetet har omfattat upphandling med ramavtal och skräddarsydda utbildningar. Istället för att ringa till 15 utbildningsarrangörer, har företagen kontakt med en samordnare.

Enligt Conny Hansson, samordnare på IF Metall i Mellersta Norrland, är utbildningarna uppskattade av både företag och anställda.

– De anställda har stärkt sina kunskaper samtidigt som företagen har fått en högre samlad kompetens och står bättre rustade för framtiden.

Företagen och IF Metall hoppas nu att den metod som utvecklats inom projektet ska kunna användas som förebild för en permanent organisation för utbildningsverksamhet.

– I nuläget funderar vi på hur en sådan här plattform skulle kunna se ut. Eventuellt kan vi gå ihop i en gemensam förening. Vi har lämnat in en ny ansökan till Socialfonden för att bygga upp en permanent verksamhet, säger Conny Hansson.

Bra för både företag och anställda

Som en följd av framgångarna med projekten i Mellersta Norrland har IF Metall centralt beslutat att man vill arbeta aktivt med Socialfonden i hela landet. Förbundet har utsett en representant i varje ESF-region som tillsammans ska utforma utvecklingsstrategier, planera för nya projekt och utveckla nationell samverkan.

Förbundet har tagit på sig rollen som samordnare för utvecklingsarbetet. Lokalt ansvarar avdelningarna för kontakter med företag som vill medverka i projekten.

IF Metall arbetar i dagarna med flera ansökningar, på både regional och nationell nivå.

– Vi tror att vi kan höja våra medlemmars kompetens. Men det handlar också om att skapa ett hållbart arbetsliv i industrin och i samhället i stort, säger Angelica Teiffel, ansvarig för Socialfondsfrågor på IF Metalls förbunds-kontor.

Var tredje år genomför IF Metall en undersökning bland medlemmarna. Den långsiktiga trenden visar att antalet arbetsskador ökar, samtidigt minskar arbetsinnehållet. Ett genomsnittligt moment tar 90 minuter, vilket sedan upprepas under hela dagen vid till exempel en maskin eller arbetsstation.

– Vi vill att våra medlemmar ska få kompetens så att de kan göra alla moment vid tillverkningen av en produkt. Men också att man tittar utanför produktionskärnan, på till exempel administration eller dagsplanering, säger Angelica Teiffel.

– Effekten av sådan kompetenshöjning gör att företagen står sig starkare. Till exempel vid omorganisationer, blir det lättare om kompetensen redan finns i företagen. Alla kan vinna på det här.

FAKTARUTA IF METALL

Projekt 1: Kompetensutveckling Höga Kusten

Projektbudget: 2,2 miljoner kronor
Projektperiod: 090701–101231
Antal deltagare: anställda på 3 företag

Projekt 2: KY Höga Kusten

Projektbudget: 3,1 miljoner kronor
Projektperiod: 090415–100414
Antal deltagare: 300 anställda på 8 företag

Projekt 3: KZY Kompetensutveckling ZY II

Projektbudget: 3 miljoner kronor
Projektperiod: 090202–100201
Deltagare: 180 anställda på 4 företag

Projekt 4: KZY II

Projektbudget: 4,8 miljoner kronor
Projektperiod: 090401–100331
Antal deltagare: 100 anställda på
10 företag

Projekt 5: KZY Mellersta Norrland

Projektbudget: 5,3 miljoner kronor
Projektperiod: 090415–100414
Antal deltagare: 250 anställda på
11 företag

Engagerade politiker säkrar långsiktighet

NUEVO lyckades engagera ledande tjänstemän och politiker redan under förarbetet. Och tack vare informationsinsatser har intresset stärkts hos politiker. Projektet har lett till en förnyad syn på hur unga människor i utanförskap kan återta en plats i samhället.

NUEVO är ett samarbetsprojekt mellan de fem kommunerna Norrköping, Uppsala, Eskilstuna, Västerås och Örebro. Sedan starten har NUEVO arbetat systematiskt för att få till ett aktivt ägarskap med politiker som är införstådda med verksamheten.

Att ha en hög andel ungdomar som kommer i arbete eller studier är en sak. Men det är minst lika viktigt att samhället kan tillgodogöra sig de metoder som visar sig vara framgångsrika. Det är politikerna som har makt att åstadkomma långsiktig implementering av projektets resultat.

Det får ta tid

NUEVO vill hitta nya sätt att arbeta med ungdomar och unga vuxna i ålderna 18–29 år som står utanför arbetsmarknaden och har fått försörjningsstöd under lång tid. Många saknar förebilder och har svårt att hålla tider. Ofta saknar de också grundläggande kunskaper om hur det fungerar i samhället och på arbetsplatser.

Projektet arbetar med individuella lösningar och aktiviteter för att hitta vägar till egenförsörjning eller studier. Ungdomarna kartläggs och slussas sedan vidare in i utbildning eller praktik men erbjuds också föreläsningar och stresshantering. Det får ta den tid det tar och alla aktiviteter planeras tillsammans med den enskilde individen.

Engagerade politiker säkrar långsiktighet

De tjänstemän som drev förarbetet lyckades även väcka politikernas engagemang. Därför är intresset från politiskt håll avsevärt större i NUEVO än vad som är vanligt i anslutning till Socialfondsprojekt.

– Vi var 20-30 personer från fem kommuner som träffades ett tiotal gånger under förarbetet, i ett års tid, säger Stefan Sjöbäck, tjänsteman i den centrala styrgruppen för NUEVO.

– I nämnden var vi väl medvetna om behovet att arbeta med den här målgruppen och vi fick redan 2008 information om tankarna bakom projektet, säger Anders Hagström, vice ordförande i Vuxenutbildnings- och Arbetsmarknadsnämnden i Örebro.

NUEVO:s projektkoordinator, Mia Ström, menar att politikernas engagemang också beror på de informationsinsatser som bedrivs av NUEVO. Politiker har bjudits in till halvtidskonferenser, men man sprider också metoder och erfarenheter från projektet till andra kommuner, regioner samt organisationer och politiker på nationell nivå. Politikerna deltar gärna vid dessa aktiviteter.

Efter en halvtidskonferens i Uppsala där metoder och framgångsfaktorer diskuterades besökte projektkoordinatorn den berörda nämnden i kommunen. Där uppstod till och med en debatt mellan blocken kring projektets verksamhet.

– Intresserade politiker och goda resultat indikerar att det finns förutsättningar för att de metoder vi utvecklar ska bli en del av ordinarie verksamhet, säger Mia Ström.

Framtidsutsikter utreds

I Örebro har inga formella beslut om en fortsättning tagits i nämnden ännu, halva projekttiden återstår ju trots allt. Däremot är frågan levande i partigrupper, presidiet och i ordförandegruppen. Den berörda nämnden har däremot gett tjänstemännen i uppdrag att räkna på vilket ekonomiskt utfall deras arbetsmarknadsåtgärder ger i ett helhetsperspektiv, alltså jämfört med om ungdomarna skulle finnas kvar i försörjningsstödet.

– Vi har tänkt på att göra samhällsekonomiska beräkningar länge eftersom arbetsmarknadsåtgärderna ofta upplevs som dyra, men ändå kan vara lönsamma i ett helhetsperspektiv, säger Anders Hagström. Det uppdraget hade nog

kommit även utan NUEVO, men att få ett sådant beslutsunderlag i slututvärderingen av projektet gör det lättare att ta rätt beslut.

Men för att metoden ska leva vidare krävs också att personalen får del av den nya kunskapen. Därför jobbar NUEVO med erfarenhetsutbyte och lärande mellan projektledare och vägledare i de fem kommunerna. Planer finns också på att inkludera styrgrupper och all berörd personal.

– Det skulle ge förutsättningar till än fler bärare av de arbetssätt som vi utvecklar nu, den dag projektmedlen är slut, säger Mia Ström.

FAKTA NUEVO

Projektbudget: 74,5 miljoner kronor

Projektperiod: 081101–111031

Antal deltagare: 500

Stabila nätverk bygger på tillit

Noggrann planering under kaotiska omständigheter har skapat bestående nätverk för företagsutbildning i kommunerna i västra Värmland.

Västra Värmland är ett av de s.k. varselprojekt som initierades av ESF-rådet för att stötta företag och anställda som riskerade att förlora sina jobb i samband med den lågkonjunktur som följde av finanskrisen. Projektet drogs igång på rekordtid. Utlysningen gjordes i december 2008. Ansökan skrevs på ett par veckor, förstudien inleddes i februari och projektet startade i maj.

De fem kommunerna Arvika, Sunne, Säffle, Årjäng och Eda gick ihop med utbildningsföretag för att organisera vidareutbildning till anställda på krisdrabbade företag. Utbildningarna ska ge personer som riskerar att bli arbetslösa en starkare position på arbetsmarknaden, samtidigt som företagen uppmuntras att behålla personal.

– Allt gick fort under den här perioden. Några företag hann säga upp personalen innan vi kunde dra igång och något gick i konkurs. Ett annat fick oväntat in en order och var istället tvunget att anställa, säger Sten Fransson, projektledare.

– De förutsättningar som vi har arbetat under har fört med sig nya metoder för att organisera utbildningar med flera utbildningsaktörer inblandade, finansierade med pengar från en rad olika källor.

Västra Värmland har samordnat företagen i de fem kommunerna. Samarbetet har gjort det möjligt att sätta ihop flexibla utbildningslösningar som kan ändras med kort varsel och ändå hålla budgetramar och följa regelverk.

Vidareutbildning har blivit självklart

Till skillnad från andra varselprojekt har Västra Värmland lyckats behålla företagens intresse för projektet även sedan konjunkturen vänt.

– Vi har byggt upp resurser internt på företagen för att driva processen vidare. Det här får ju inte bli ett sätt att sysselsätta människor kortsiktigt. Det måste finnas starka ledningsresurser så att företagen själv kan driva arbetet vidare, säger Sten Fransson. Nu är vidareutbildning av anställda en naturlig del i företagets liv.

Socialfondspengarna har lett till att det skapas helt nya och starkare nätverk som kommer att leva vidare efter avslutat projekt, menar Fransson.

Redan i förstudien beslutade sig projektledningen för att konstruera projektet på ett sådant sätt att det uppmuntrade samarbete mellan kommunerna och deras egna utbildningskonsulter, däribland Arvika näringslivscenter, där Sten Fransson arbetar till vardags.

Nätverkandet mellan de kommunala bolagen har gjort det möjligt för företagen att beställa och skräddarsy utbildningar som kan delas av flera företag och därmed hålla kostnaderna nere.

– Företagen vet att de kan arbeta på det sättet nu. Kontakterna finns kvar och därför fortsätter diskussionen kring hur man kan gå vidare.

– Dialogen fanns inte i samma omfattning innan projektet. Resurserna från Socialfonden gjorde det möjligt att lyfta diskussionen till en ny nivå och det gav ett tydligare samarbete.

Högre ambitionsnivå

Det finns inga planer på att formalisera Västra Värmland i ett företag eller någon annan typ av organisation. Men istället för att jobba med korta två- eller tredagarsutbildningar som man gjorde under projektiden, har aktörerna övergått till att undersöka möjligheterna att bedriva mer långsiktiga satsningar, som KY-utbildningar och universitetsutbildningar.

– Nätverk bygger man genom att man möts och börjar lita på varandra. Vartefter man möts blir nätverket alltmer stabilt. Man kan inte besluta sig för att skapa ett nätverk, det måste växa fram genom tillit, säger Sten Fransson.

FAKTA VÄSTRA VÄRMLAND

Projektbudget: 4,4 miljoner kronor

Projektperiod: 090208–100620

Antal deltagare: 350 på 13 företag

Bör projekt granskas med standardiserad utvärdering?

Håkan Printz hoppas att projektet Navigatorcentrum kan vara med och utforma en ny norm för framgångsrikt arbete med ungdomsarbetslöshet. Han vill se standardiserade utvärderingar för att kunna jämföra sina resultat med likartade projekt i andra delar av landet.

Innan Navigatorcentrum öppnades fanns ett fungerande samarbete mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten i Östersund. Problemet löstes på handläggarnivå, men varje organisation jobbade var för sig. Projektet Navigatorcentrum utforskar om samverkan kan vara en metod för att komma till rätta med ungdomsarbetslöshet.

– Tidigare fanns det ungdomar som inte blev synliggjorda. Vi ville hitta metoder för att bli bättre på att hjälpa dem som har behov av extra stöd, säger Håkan Printz, projektledare för Navigatorcentrum i Östersund.

På Navigatorcentrum får ungdomar som står utanför utbildning och arbete vägledning. Ungdomarna kommer från olika håll. Några är avhoppare från gymnasiet, andra kommer från försörjningsstödet och frivården, en annan grupp är flyktingar. Men ungdomarna kan också söka sig till Navigatorcentrum på eget initiativ.

– Ungdomarna ska inte drabbas av att vi är skitkassa på att organisera samhället. Men det är tufft. Varje organisation som vi jobbar med har sin egen verklighet och kultur, ledning och personalproblem samt direktiv från Stockholm. För oss gäller det att försöka handskas med det så att det inte märks för ungdomarna. Individen ska vara i fokus.

Lönsamt för både samhället och ungdomarna

Håkan Printz arbetar för att skapa en långsiktig verksamhet. Dels för att ungdomarna som kommer till Navigatorcentrum har en stökig bakgrund och behöver kontinuitet, men också för att samhället behöver hitta bättre metoder för att komma tillrätta med den höga arbetslösheten bland ungdomar. Med en åldrande befolkning måste orter som Östersund dra nytta av all tillgänglig arbetskraft.

Kommunens politiker var intresserade av verksamheten redan från start.

– Kommunen har ett starkt intresse av att hitta modeller som underlättar övergången till arbetslivet för de här ungdomarna. Och vi har fått ett fantastiskt stöd från Ungdomsstyrelsen och Sveriges kommuner och landsting. Det borgar för att våra erfarenheter når till en nivå där samhället organiseras i stort.

Det måste gå att jämföra projekt

Projekt med ungefär samma upplägg som Navigatorcentrum finns redan på

andra platser i landet. Håkan Printz önskar att det fanns standardiserade utvärderingar för att projektens resultat ska gå att jämföra.

– Projekten jobbar med lite olika metoder. Standardiserade utvärderingar skulle ge en tydlig bild av exakt vad i projekten som är verkningsfullt, och vad som inte är det, säger han.

För närvarande genomför Navigatorcentrum i Östersund en samhällsekonomisk utvärdering som ska visa om projektet är lönsamt. Utvärderingen tittar på samhällskostnader för ungdomarna innan de går in i projektet, och efteråt. Om de efter avslutat projekt kostar mindre, är samhällets investering lönsam.

Navigatorcentrum har haft stora framgångar med sitt projekt. Cirka 70 procent av dem som skrivs in kommer i arbete, praktik, studier eller andra aktiviteter efter ett par månader.

Håkan Printz tror att projektets metod kan bli en standard för arbete med ungdomsarbetslöshet i hela landet, och gärna påbjuden ovanifrån, som han säger. Men innehållet måste utformas efter lokala förutsättningar och alltid med fokus på individen.

FAKTA NAVIGATORCENTRUM

Projektbudget: 6,3 miljoner kronor

Projektperiod: 081101–111030

Antal deltagare: 660 personer

KAPITEL 4. VAD HAR SOCIALFONDEN BIDRAGIT MED?

Hur kan man bedöma nyttan med och värdet av Socialfondens arbete så här långt? Vi har redovisat statistik och exempel som ett underlag för en sådan bedömning. Det finns många andra utvärderingar och rapporter som också kan bidra.

Frågan är från vilka utgångspunkter och ur vilket perspektiv bedömningen kan göras. Vi ska inleda med att göra en åtskillnad mellan aktiviteter, resultat och effekter i ett projekt.

En utgångspunkt för bedömningen

En bedömning av nyttan med ett program kan göras från olika utgångspunkter. Det kan handla om följande:

1. hur många och vilka aktiviteter som genomförts och vilka utfallet av dessa har varit
2. det kortsiktiga resultatet av aktiviteterna
3. de långsiktiga effekterna, dvs. om resultaten tas om hand och blir en integrerad del av en verksamhet.

Av förordet framgår hur utfall, resultat och effekter kan hänga samman, men man bör vara observant på att det krävs resurser, stöd, ledning, organisation, lärande m.m. för att dessa samband ska fungera som det är tänkt. Det gäller både för PO 1 och PO 2.

Med hjälp av begreppen ovan kan vi precisera frågan om hur Socialfonden har lyckats så här långt: Hur ser utfallen av aktiviteterna, resultaten och effekterna ut i dagsläget?

Om aktiviteter och utfall

I kapitel 1 och 2 redovisas fakta om Socialfonden i termer av antalet projekt, fördelningen på män och kvinnor, svenskar och utlandsfödda, olika åldrar, regional fördelning, utbildningsnivåer m.m.

Redovisningen pekar på programmets stora omfattning som totalt omfattar drygt 12 miljarder kronor under sju år. Programmet tycks alltså fungera bra när det gäller antalet projekt och deltagare. Målet är 4 000 projekt och antalet deltagare är beräknat till 315 000. I dagsläget har 1 500 projekt fått stöd, men än så länge är det bara ett 30-tal av genomförandeprojekten som är avslutade. 57 000 individer har deltagit i PO 1-projekt, medan motsvarande siffra för PO 2 är 25 000 personer.

Det finns dock vissa skillnader mellan de två programområdena när det gäller att uppnå de kvantitativa målen. Inom PO 1 är 60 procent av medlen beviljade, men i PO 2 är motsvarande siffra 32 procent. Förklaringen till denna skillnad kan bero på att det inom PO 2 krävs en medfinansiering och att detta kan vara svårt att få till när flera olika myndigheter är inblandade.

Programmet tycks på det hela taget nå ut till män och kvinnor, olika åldrar, regioner, för svenskfödda respektive utlandsfödda, när det gäller företagsstorlek och mellan branscher. Det finns dock vissa variationer mellan programområdena och olika typer av projekt. Andelen ungdomar är av naturliga skäl större i PO 2. I PO 1 är de medelålders överrepresenterade som följd av varselutlysningarna. I PO 1 är de högutbildade överrepresenterade, särskilt kvinnorna. Andelen privata företag är fler. De mindre arbetsplatserna har flest deltagare men en högre andel av större arbetsställen deltar. PO 1-projekt är vanligare i regioner som drabbats av företagsnedläggningar.

Vi ska här inte diskutera aktiviteter och utfall närmare, eftersom vi inte kan se att de påvisade skillnaderna utgör något avgörande problem för att nå programmets mål.

Det finns problem och svårigheter med att klara av att organisera och administrera en satsning av denna omfattning med den turbulens som varit i ekonomin. Det tar tid att initiera, planera och snabbt komma igång med stora och komplicerade projekt och att kunna fullfölja dem i tid. Enstaka projekt måste avbrytas när förutsättningar hastigt förändras. Stora strategiska projekt kräver en samverkan mellan olika aktörer och organisationer, vilket gör beslutsfattande tungt och omständligt.

Sammantaget innebär dessa svårigheter med projektadministrationen en påfrestning på ESF-organisationen som har en begränsad bemanning, men trots allt tycks programmet fungera tillfredsställande när det gäller att få till aktiviteter och utfall i projekten. Men med detta konstaterande kan man inte slå sig till ro. Det primära syftet är ju inte att göra av med pengarna i välskötta projekt,

dvs. att utföra ett antal aktiviteter och att redovisa utfallet av dessa. Programmet ska ju leda till resultat och effekter, påverka strukturer och system, bidra till strategisk påverkan och vara en del av den offentliga debatten. Vi ska därför koncentrera våra resonemang kring nyttan med avseende på resultat och effekter.

Om utfall kontra nytta

Vi ska inleda detta avsnitt med en mer allmän kommentar om på vilka grunder ett program kan bedömas och de risker som vi har sett i en rad andra liknande utvecklingsprogram. En stor risk är att fokus hamnar på aktiviteter och utfall av dessa. Det primära blir att genomföra programmet, fördela pengar, administrera projekten, kontrollera och redovisa vad som gjorts. Resultat och effekter kommer lätt i skymundan. Varför blir det ofta så?

Ja, en traditionell förklaring är dominansen av en kortsiktig projekt- och redovisningslogik som innefattar ett ekonomiskt och administrativt ansvar för att snabbt fördela ut pengar. Medel ska förbrukas och redovisas på ett korrekt sätt. De ansvariga och handläggarna tvingas koncentrera sig på det omedelbara och nödvändiga, inte på det långsiktiga och strategiska med ett program. Att hantera projektmedlen på ett korrekt sätt är naturligtvis en nödvändighet, men denna uppgift får inte ta över det grundläggande syftet, dvs. att skapa resultat och effekter som leder till en hållbar utveckling. En projektledare i ett Socialfondsprojekt talade om risken för att hamna i "aktivitetsfällan" när kortsiktiga krav tog över ambitionen att skapa långsiktiga effekter. Han syftade då på att aktiviteterna blivit ett självändamål och inte var kopplade till resultat och effekter på lång sikt.

Hur har man i Socialfonden hanterat detta dilemma mellan utfall och nytta i projekten? Det går inte att svara entydigt på den frågan, svaret kan säkert variera mellan regionerna och över tid. Ambitionen i programtexterna har i alla fall varit tydlig: Fokus är på resultat och effekter.

Frågan är hur man i detta program ska klara något som varit så svårt tidigare? Nya förutsättningar har därför skapats, framförallt genom omfattande system för stöd och lärande. Det finns fyra processtöd i Socialfonden som ska höja kvaliteten i projekten och därmed bidra till bättre resultat och mer långsiktiga effekter. Det finns dessutom fem temagrupper som ska samla kunskap samt förädla resultaten i de olika projekten för att programmet ska kunna lära av gjorda erfarenheter. Med den nya kunskapen ska man kunna påverka system och strukturer. Den lärande utvärderingen är en annan hörnsten i programmet. Syftet med denna utvärdering är att kritiskt granska och snabbt återföra resultat för att kunna göra förbättringar i projekt och program.

På ett sätt är Socialfonden unikt genom dessa omfattande satsningar på stöd och lärande för att göra projekten mer hållbara. En avgörande fråga är

därför: Har dessa stödfunktioner haft avsedd effekt och bidragit till att höja kvaliteten i projekten? Har projekten blivit bättre och har de skapat större nytta i termer av resultat och effekter?

Det går inte enkelt att besvara frågan i dagsläget. Den utvärdering som gjorts av genomförandeorganisationen har visat på svårigheterna att få stödsystemen att fungera på ett effektivt, flexibelt och tillgängligt sätt för projekten och genomförandeorganisationen. Slutsatsen i utvärderingen tycks ändå vara att det är viktigt med stödfunktioner för utveckling och lärande för att göra programmet mer hållbart, men att formerna för detta hela tiden måste ses över och utformas efter deltagarnas förutsättningar.

Om resultat

Det finns idag ett 30-tal genomförandeprojekt som är avslutade. Om man går igenom utvärderingar som gjorts och den dokumentation som finns kan man lätt konstatera att dessa och projekten har lett till en rad resultat. Vi ska inte försöka sammanfatta alla dessa resultat här, utan istället fokusera på de projektexempel som redovisats i kapitel 3. Det är inga unika projekt som valts ut, och de kan därför fungera som en utgångspunkt för att diskutera om vilka resultat som man kan urskilja så här långt.

Arbetet med ungdomar som befinner sig mellan utbildning och arbetsliv har gett snabba och konkreta resultat i flera projekt. Det visar bl.a. projektet Navigatorcentrum, där Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten samverkar. Syftet är att ungdomarna inte ska "hamna mellan stolarna". Efter några månader kan man se att cirka 70 procent av deltagarna har fått en positiv utveckling och en starkare ställning på arbetsmarknaden.

Varselprojekten är andra tydliga exempel där företagen upplever en konkret nytta av ett projektstöd när de var i en mycket utsatt situation. I vårt exempel Västra Värmland bidrog själva arbetet med dessa ansökningar till att kommuner, företag och utbildningsanordnare började samarbeta på ett nytt och innovativt sätt för att organisera utbildningar. Nya utbildningar togs fram och den gemensamma upphandlingen gjorde dem billigare.

En rad metoder, instrument och verktyg tas fram i projekten, bl.a. för kartläggning av kompetenser, vägledning, stöd, samverkan och validering. Nya former för praktik prövas och utvecklas i projekten.

Ett tydligt resultat som framkommit är att projekt starkt bidrar till att utvecklingsfrågor kommer på tapeten. Ledningens och politikernas intresse för utveckling ökar om de involveras tidigt i projekten, som i exemplet NUEVO.

Ett projektsamarbete mellan flera olika aktörer leder ofta till att nya nätverk skapas med nya aktörer, vilket bl.a. exemplet från Västra Värmland visar.

Nya relationer mellan fack och företag utvecklas, där en facklig organisation blivit drivande och sammanhållande i frågor om kompetensutveckling i en region. I exemplet IF Metall kan man tala om en verklig innovation i sättet att tänka om projektägarskap och förankring av ett projekt i små företag.

Om långsiktiga effekter

De allra flesta program som genomförts har inte lyckats visa på att de har lett till långsiktiga effekter, t.ex. när det gäller sysselsättning, tillväxt, innovationer, eller inkludering på arbetsmarknaden. Vad kan vi då förvänta oss när det gäller Socialfonden? Är det inte för tidigt att överhuvudtaget efterfråga långsiktiga effekter av programmet? Jo, det kan man väl tycka, men det går ändå att resonera om nyttan och värdet av projekten i dessa termer, särskilt som långsiktigheten och hållbarheten är centrala målsättningar. De exempel som har presenterats i kapitel 3 kan utgöra underlag för en sådan diskussion, men då utgår vi från *indikatorer* på effekter, snarare än på väl dokumenterade exempel.

IF Metalls projekt har inneburit att ett samarbete mellan arbetsmarknadens parter har etablerats, och det kan förväntas leva kvar på regional nivå, möjligen även utan extern projektfinansiering. Projektet har lett till att man regionalt har börjat med att skapa en infrastruktur för vuxnas lärande. I den ingår en webbplats, etablerade relationer mellan facket och ett antal företag, samverkan med olika utbildningsanordnare, system för upphandling av utbildning m.m.

På nationell nivå kan vi utläsa en tydlig effekt av projektet. Förbundet centralt har påbörjat arbete med kompetens- och utvecklingsfrågor på ett strategiskt sätt. Det kan innebära en vitalisering av den tidigare och uppmärksammade satsningen "Det goda arbetet". Förbundet har skapat en ny nationell organisation för att kunna vara mera aktiva i Socialfondens projekt. Inspirationen har varit det regionala arbetet inom IF Metall som vi har redovisat.

I projektet Västra Värmland talar man om att intresset för kompetensutveckling har ökat bland företagen. Det är i så fall en viktig långsiktig effekt som borde leda till att företagen är mer benägna att själva finansiera utbildning av de anställda i framtiden. Ambitionen har även ökat när det gäller kraven på innehåll och nivå på utbildningen bland berörda aktörer. Nu diskuteras satsningar på kvalificerad yrkesutbildning och högskoleutbildning för de anställda i regionen.

En avgörande faktor för ett hållbart utvecklingsarbete är aktiva projektägare. Det betyder att ledning och politiker är beredda att ta hand om, försvara och sprida resultaten från ett projekt. I NUEVO arbetade man för att skapa ett sådant aktivt ägarskap bland ledning och politiker redan vid initieringen av

projektet. Avsikten är att projektet ska påverka synen på de unga i utanförskap i dessa grupper. En sådan påverkan underlättas om man kan avläsa effekter av sådana här satsningar i budgeten. Inom Navigatorcentrum finns en liknande tanke, där ambitionen är att mäta de samhällsekonomiska effekterna av projektet för att skapa långsiktiga effekter.

KAPITEL 5.

VAD KAN VI LÄRA FÖR FRAMTIDEN?

Slutsatserna i denna rapport tyder på att Socialfondsprogrammet på det hela taget fungerar om man ser till utfall och aktiviteter. Ett stort antal aktiviteter har genomförts och utfallen följs upp och dokumenteras. En rad resultat kan påvisas. Vi har visat på några resultat baserat på de projektexempel som presenteras i kapitel 3. Det finns indikatorer på långsiktiga effekter i dessa projekt.

Men allt är ju inte bra i Socialfonden och saker och ting kan alltid göras bättre. Det finns en rad stora utmaningar som återstår för att programmet ska kunna förverkliga de högt ställda ambitionerna på att åstadkomma långsiktiga effekter. Vi ska kort presentera några sådana områden för förbättringar. Förslagen ska ses som underlag för dialog och gemensamt lärande med ansvariga i programmet.

1. Fokus i projekten blir lätt på aktiviteter och utfallet av dessa, inte på resultat eller långsiktiga effekter. Den avgörande frågan är hur dessa delar kan kombineras så att värdet och långsiktigheten blir styrande för de prioriteringar som görs på program- och projektnivån. Vi tror att en satsning på utlysningar som är mer genomarbetade och förankrade hos projektägarna gör att projekten kan fungera bättre när det gäller utfall, resultat och effekter. Om tydliga krav kombineras med att tid läggs på information, dialog och stöd till dem som söker projekt kan ambitionsnivån höjas i projekten. Om ansökningarna blir av högre kvalitet, och kanske färre, kan samordnarna i myndigheten arbeta mer proaktivt och få tid för att lära av gjorda erfarenheter.
2. Att våga mera, dvs. att göra projekten mer innovativa. Det handlar bl.a. om utbildningarna i PO 1, som borde uppmuntra till mer av experiment kring innehåll och lärformer. Satsningen på arbetsplatslärande, där chefer, handledare och lärare samarbetar, har visat sig fungera väl, både för deltagarna och arbetsgivarna.
3. Styrningen av projekten är ofta svag och ägarskapet passivt, vilket gör att ansvaret hamnar ”i knäet” på projektledningen, något som försvårar

hållbarheten i projekten. Om kraven ökar och ansträngningar görs för att hitta starka projektägare och starka "mellanhänder" så är mycket vunnet. Projekten kan komma igång snabbare, och de kommer att fullföljas i högre grad, med färre avbrott och fördröjningar och resultaten kommer att tas omhand på ett bättre sätt.

4. Den lärande utvärderingen var tänkt att höja kvaliteten på projekten, men ofta blir utvärderaren mer ett stöd till projektledningen än en kritisk granskare av resultat och effekter. En lärande utvärdering är ett viktigt verktyg för lärande bland flera aktörer – i projekten, inom myndigheten och i partnerskapet, samt i den offentliga debatten. En förstärkning av den lärande utvärderingen behöver göras om den ska kunna bidra till en ökad hållbarhet i projekten. Det kan handla om att en större andel av ett projekts medel avsätts för utvärdering, högre krav på utvärderare när det gäller kompetens och erfarenhet, tydligare skrivningar i utlysningstexterna, återföring av utvärderingen till hela projektorganisationen och finansiärerna, en fortsatt kompetensutveckling av samordnare och medlemmar i partnerskapet.
5. Frågor om jämställdhet, tillgänglighet och mångfald finns med i projekten, men de får sällan en strategisk roll. I stället blir dessa inslag ofta ett tillägg till en projektansökan och inte en integrerad del i denna. Frågan är hur processtöd och temagrupper kan användas mer aktivt för att stärka dessa delar? Om mer arbete läggs på initieringen och projektutvecklingen kan stödet lättare göras tillgängligt och bättre samordnas redan från början i alla projekt.

BILAGA 1.

FAKTA OM STATISTIKEN

Uppgifterna som ligger till grund för rapporteringen i kapitel 3 baseras dels på underlag från Svenska ESF-rådet och dels på uppgifter som redan finns i olika register hos Statistiska centralbyrån (SCB).

ESF-rådet handlägger och beslutar om stöd till olika projekt. När beslut om att medel beviljats för ett projekt ska varje projektägare registrera och rapportera uppgifter om projektet och samtliga deltagare. De registrerade uppgifterna används för att ta fram kvartalsvisa och årliga indikatorer som rapporteras till Europeiska Socialfonden. Det är också dessa uppgifter som använts för att skapa den population som den här rapporten bygger på.

Detta omfattar statistiken

Populationen består av samtliga individer som deltar eller deltagit i Socialfondens genomförandeprojekt inom PO 1 och PO 2 från starten 2008 t.o.m. 30 april 2010.

Definitioner och förklaringar

Det finns ett antal personer i populationen som saknar uppgifter om kön. Det är:

- 259 personer i PO 1
- 167 personer i PO 2

Anledningen till att det i vissa fall saknas uppgifter beror på att de angivna personnumren inte gått att hitta i SCB:s Register över totalbefolkningen (RTB). Antingen kan det vara så att de som angett personnumren på något sätt skrivit fel eller att det finns personer med som av en eller annan anledning har skyddad identitet.

Definitioner

Förvärvsinkomst och arbetsrelaterade ersättningar: Består av summa kontant bruttolön, inkomst av aktiv näringsverksamhet, sjukpenning, havandeskaps-

penning, smittbärrpenning, sjuklönegaranti, skattepliktig arbetsskadeersättning, föräldrapenning vid barns födelse eller adoption, tillfällig föräldrapenning för vård av barn, närståendepenning och rehabiliteringsersättning,

Region: Följer indelningen enligt NUTS 2 (riksområden).

Utbildningsnivå: Anger nivån på respektive individs högsta formella utbildning, i detta fall den högsta utbildningsnivån år 2008. Uppgifterna över utbildningsnivå redovisas enligt utbildningsklassificeringen SUN 2000. I jämförelsen med riket sker redovisningen för åldersgruppen 25–64 år. Anledningen till valet av 25–64 år är att denna grupp omfattar personer i yrkesverksam ålder som har haft möjlighet att skaffa sig en längre eftergymnasial utbildning.

Utländsk bakgrund: Hit räknas personer som är antingen utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.

Ålder: Deltagarna har klassificerats efter den ålder de hade vid projektstart.

Källor

Förutom ESF-rådets egna uppgifter om deltagarna har nedanstående register vid SCB använts:

- RTB (Registret över totalbefolkningen) – personnummer, kön, utländsk/svensk bakgrund, födelseland, folkbokföringskommun
- RAMS (Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik) – kontrolluppgifter, uppgifter om vilket arbetsställe en person jobbar på, arbetsställets bransch, sektorskod
- LISA (Longitudinell Integrationsdatabas för Sjukförsäkrings- och Arbetsmarknads-Studier) – förvärvsinkomst, sjukdagar, arbetslöshet, deltidarbetslöshet, åtgärdsstudier, åtgärdssysselsättning
- Utbildningsregistret – högsta utbildningsnivå
- Yrkesregistret – yrke enligt SSYK1

I redovisningen finns ett antal jämförelser mot hela befolkningen. Dessa uppgifter har hämtats från följande källor:

- HE21 Inkomstfördelningen i Sverige 2008, Individer och hushåll
- UF37 Befolkningens utbildning 2008
- BE01 Beskrivning av Sveriges befolkning 2008

- AM12 Arbetskraftsundersökningarna 2009
- AM32 Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik 2008

BILAGA 2. KVANTIFIERADE MÅL OCH INDIKATORER FÖR SOCIALFONDSPROGRAMMETS TVÅ PROGRAMOMRÅDEN

Socialfondsprogrammets indikatorer rapporteras till regeringen tre gånger om året. Du hittar den senaste rapporteringen på www.esf.se/deltagare.

Kvantifierade mål programområde 1

1. a. Minst 200 000 sysselsatta individer ska få del av kompetensutveckling, exklusive de individer som omfattas av kvantifierat mål 2 och 3 nedan.
b. Minst 75 procent av projekt med stöd i förprojekteringsfas ska gå vidare till genomförandefas.
2. Antal individer som deltagit i projekt för att öka kunskapen om hur diskriminering kan motverkas och likabehandling främjas ska uppgå till minst 20 000.
3. Antal individer som deltagit i projekt för att förhindra långtidssjuk-skrivningar ska uppgå till minst 20 000.

Indikatorer programområde 1

Resultat- och effektindikatorer

Samtliga indikatorer ska, där så är möjligt, vara könsuppdelade.

1. Antal deltagare som upplever att kompetensutvecklingsinsatsen resulterat i att vederbörande:
  - a. givits förutsättningar att ta sig an fördjupade arbetsuppgifter eller bredda sitt arbetsområde.
  - b. har fått fördjupade eller breddade arbetsuppgifter.

2. Antal deltagande arbetsställen som upplever att kompetensutvecklingsinsatsen resulterat i att arbetsplatsen:
  - a. präglas av fördjupade kunskaper inom nuvarande arbetsområden.
  - b. har breddat sin verksamhet, vilket kommer att leda/har lett till ett behov av att få nya eller förändrade arbetsuppgifter utförda.
3. Antal deltagande arbetsställen som upplever efter avslutat projekt att de står bättre rustade för att förhindra långtidssjukskrivningar.
4. Antal deltagande arbetsställen som upplever efter avslutat projekt att arbetsplatsen har fått en ökad kunskap om hur diskriminering motverkas och likabehandling främjas.

Finansiella och fysiska indikatorer

Samtliga indikatorer ska, där så är möjligt, vara könsuppdelade.

1. Antal arbetsställen som påbörjat deltagande i projekt i programmet, per år och totalt, fördelade på antal anställda, bransch och arbetsmarknadssektor.
2. Antal individer som påbörjat deltagande i projekt i programmet, per år och totalt, uppdelat på åldersgrupperna 16-24 år, 55-64 år samt övriga.
3. Antal egenföretagare som påbörjat deltagande i projekt i programmet, per år och totalt.
4. Genomsnittligt utbetalat stöd per deltagande arbetsställe, fördelat på ESF-stöd och nationell medfinansiering.
5. Genomsnittligt utbetalt ESF-stöd samt nationell medfinansiering per deltagare fördelat mellan förprojektering och genomförande.
6. Antal deltagartimmar per projekt.
7. Antal deltagare i projekt med inriktning på de olika diskrimineringsgrunderna.
8. Antal projekt som gått från förprojekteringsfas till genomförandefas med stöd från Socialfonden.
9. Antal deltagare i projekt med inriktning på att förebygga långtidssjukskrivningar.

Kvantifierade mål programområde 2

10. Minst 75 000 deltagare. Varav minst 15 000 utrikes födda, 5 000 unga och 20 000 långtidssjukskrivna
11. Andelen deltagare, som efter avslutat projekt har fått jobb eller upplever att deras möjligheter att få jobb har ökat, ska uppgå till minst 70 %.

12. Andelen deltagare i arbete, 90 dagar efter avslutat projekt ska vara minst 10 procentenheter högre än det viktade genomsnittliga resultatet för Särskilt anställningsstöd och Förberedande utbildning, (eller annan reguljär åtgärd för motsvarande målgrupp) uppdelat för respektive år samt för hela programperioden.

Indikatorer programområde 2

Resultat- och effektindikatorer

Samtliga indikatorer ska, där så är möjligt, vara könsuppdelade.

1. Antal deltagare som 90 dagar efter avslutat projekt är i arbete. Deltagare i åldersgruppen 16–24 år, utrikes födda samt långtidssjukskrivna särredovisas.
2. Antal deltagare som 90 dagar efter avslutat projekt är i reguljär utbildning. Deltagare i åldersgruppen 16–24 år, utrikes födda samt långtidssjukskrivna särredovisas.
3. Antal deltagare som 90 dagar efter avslutat projekt har gått till annan arbetsmarknadspolitisk aktivitet. Deltagare i åldersgruppen 16–24 år samt utrikes födda särredovisas.
4. Antal deltagare som upplever att möjligheterna att få arbete efter avslutat projekt ökat. Deltagare i åldersgruppen 16–24 år, utrikes födda samt långtidssjukskrivna särredovisas.

Finansiella och fysiska indikatorer

Samtliga indikatorer ska, där så är möjligt, vara könsuppdelade.

1. Antal deltagare som påbörjat projektdeltagande, fördelat på de olika målgrupperna
2. Antal individer som påbörjat deltagande, per år och totalt, uppdelat på åldersgrupperna 16–24 år, 55–64 år samt övriga.
3. Utbetalat stöd samt verifierad medfinansiering per projekt.
4. Antal utrikes födda deltagare.
5. Antal deltagare med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga.
6. Antal deltagartimmar per projekt.

Socialfonden i siffror

Socialfonden är en omfattande satsning på kompetensutveckling till anställda och stöd till dem som står utanför arbetsmarknaden. Totalt handlar det om 12 miljarder kronor under sju år. Vad alla dessa projekt har lett till vill nog många veta.

Denna rapport, som både bygger på statistik och praktiska exempel, försöker besvara följande frågor:

- Hur många projekt handlar det om och hur många individer har deltagit?
- Har satsningen nått ut till rätt grupper?
- Vilka resultat kan man se?
- Kan man redan nu spåra några långsiktiga effekter av projekten?

I en avslutande del diskuteras kortfattat ett antal svårigheter och problem. Några idéer förs fram om hur satsningen kan förbättras.